

YARGITAY KARARI

Yargıtay Başkanlığından:

**YARGITAY İÇTİHADI BİRLEŞTİRME
BÜYÜK GENEL KURULU KARARI**

ESAS NO : 2019/6
KARAR NO : 2019/7
KARAR TARİHİ : 13.12.2019

ÖZET: 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

I. GİRİŞ

A. İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KONUSUNDAKİ BAŞVURU

Yargıtay 14. Ceza Dairesi Üyesi Ertan Yüzer 04.04.2019 tarihli dilekçesiyle; Yargıtay 14. Ceza Dairesi tarafından temyizen incelenen dosyalarda, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılma hakkına sahip olduğunu, ancak mahkemece ilgili Bakanlığın davadan haberdar edilmesinde ve yokluklarında verilen kararın anılan Bakanlığa tebliğ edilmesinde zorunluluk bulunmadığı görüşünün benimsendiğini, buna karşılık Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17.04.2018 tarihli ve 2016/14-1448 E.-2018/177 K. sayılı kararında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yokluğunda verilen kararların anılan Bakanlığa tebliğinin zorunlu olduğuna hükmedildiğini, bu nedenle Yargıtay 14. Ceza Dairesi ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu arasındaki içtihat aykırılığının giderilmesi için içtihatların birleştirilmesini istemiştir.

B. YARGITAY BİRİNCİ BAŞKANLIK KURULUNUN KARARI VE İÇTİHADI BİRLEŞTİRMENİN KONUSU

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun 05.11.2019 tarihli ve 342 sayılı kararı ile, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili aynı Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yargılamalardan

sağlamadığına yönelik birtakım bulguların ortaya çıktığı, CMK'da veya sair mevzuatta inceleme konusu davaların Bakanlığa bildirileceğine dair bir düzenlemenin yer almadığı, kanun koyucunun bu tür bir bildirim yapılmasını zorunlu gördüğünde mevzuatta bunu açıkça hüküm altına aldığı, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun bu duruma örnek teşkil ettiği, ceza hukukunda kamu davasının Cumhuriyet savcısı tarafından açılıp takip edildiği, Bakanlık bünyesinde tüm davaları takip edecek kadar avukat bulunmadığı, uygulamada da tüm davaların takip edilemediği, ne 6284 sayılı Kanun'da ne de 5271 sayılı CMK'da davanın ihbarına ilişkin bir düzenleme bulunduğu, Bakanlığa tanınan davaya katılma hakkının mahkemelere davanın Bakanlığa ihbarına dair bir yükümlülük getirmediği,

Şeklindeki düşüncelerini bildirmişlerdir.

V. GEREKÇE

İçtihadı birleştirmenin konusu; 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadığı hususudur.

Hem ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin gereği olarak hem de 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un güncel ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında Bakanlığın, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun'daki açık düzenleme karşısında anılan Bakanlığın 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarına katılma hakkı bulunduğu hususunda hiçbir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak içtihat farklılığının dayanağı oluşturan konu kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Kanun koyucu 6284 sayılı Kanun'da olduğu gibi bir kısım kanunlarda katılma hususunu özel olarak düzenlemiştir. Bu bağlamda 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda Maliye Bakanlığının katılma hakkının bulunduğu hükmedilirken Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasında kamu davasının ihbarına ilişkin "... Yukarıdaki fıkraya göre yapılan ihbar veya takipsizlik kararı ve iddianame Cumhuriyet başsavcılığınca, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilir..." düzenlemesinin getirildiği, yine 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda gümrük

idaresinin katılma hakkına yer verilirken Kanun'un 18. maddesindeki “Bu Kanunda tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkeme, iddianamenin bir örneğini ilgili gümrük idaresine de gönderir...” hüküm ile kamu davasının ihbarına ilişkin düzenlemenin getirildiği, keza 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Sermaye Piyasası Kurulunun katılma hakkı bulunduğu belirtilirken Kanun'un 115. maddesinin ikinci fıkrasında “Başvuru üzerine kamu davası açılması hâlinde iddianamenin kabulü ile birlikte, bir örneği Kurula tebliğ edilir...” şeklindeki düzenleme ile davanın ihbarına ilişkin bildirim mecburiyetinin hüküm altına alındığı, aynı biçimde 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun katılma haklarının bulunduğuna yer verilirken Kanun'un 163. maddesinde “...Kamu davası açılması hâlinde, iddianamenin bir örneği ilgisine göre Kuruma veya Fona tebliğ edilir.” hükmüne yer verildiği anlaşılmaktadır.

Görüldüğü üzere kanun koyucu katılma hakkına yer verdiği özel kanunlarda ilgili kurum ve kuruluşların kamu davasından haberdar edilmesini ayrıca düzenlemiştir. O hâlde 6284 sayılı Kanun'da Bakanlığın kamu davasından haberdar edilmesine ilişkin bir hüküm bulunmamasının kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Kanun koyucu tarafından bilinçli olarak getirilmeyen ihbar mükellefiyetinin içtihat yoluyla zorunlu tutulması kanun koyucunun iradesine aykırılık oluşturacağı gibi Kanun'da yer almayan bir zorunluluğun mahkemelere yüklenilmesi sonucunu doğuracaktır.

Öte yandan 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesinde şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmî makam veya mercilere ihbar edebileceği düzenlenmiş, anılan Kanun'un 10. maddesine göre de 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirileceği hüküm altına alınmıştır. Yine 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 5. maddesinin birinci fıkrasında kolluk birimlerinin, kendisine intikal eden her olayı gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri)'e bildireceği düzenlenmiştir. 6284 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre ihdas edilen Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine ilişkin Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca ilgili Merkezlerin hizmetleri arasında; başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası iş birliğinin sağlanması sayıldıktan sonra, şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi de hukuki destek altında verilecek hizmetler olarak belirtilmiştir. Bu düzenlemeler dikkate alındığında kolluk birimlerince, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak kendine intikal edilen tüm olaylar henüz soruşturma aşamasındayken Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine bildirilecek olup bu Merkezler anılan madde uyarınca iş ve işlemlerini Bakanlık bünyesindeki il müdürlüklerine bağlı olarak yürüteceğinden Bakanlık bu aşamada 6284 sayılı Kanun kapsamına giren eylemlerden haberdar

olmaktadır. Yine bahsi geçen maddede Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerince sunulan hizmetler arasında görev alanındaki bilgilerin sisteme işlenmesinin yanı sıra bu bilgilerin değerlendirilmesi ve izlenmesiyle kurumlar arası iş birliğini sağlamasının da bulunduğu dikkate alındığında intikal eden olaylara ilişkin hukuki süreç Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerince de takip edilebilecektir.

Bu minvalde mahkemelerin, Bakanlığın kovuşturmaya başlanılmadan önce bilgisinde olan eylemlere ilişkin açılan kamu davalarından Bakanlığa haberdar etmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Zira Bakanlık soruşturma aşamasında bilgi sahibi olduğu ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri aracılığıyla takip ettiği hukuki süreçle ilişkin katılma hususundaki takdir hakkını kullanabilecektir.

Diğer taraftan 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 9. maddesinde kanun kapsamında korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması hâlinde 48. madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile Bakanlığın hukuki desteğinin kovuşturma aşamasını da içerisinde barındıran daha geniş bir alanı kapsadığı anlaşılmaktadır.

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 55. maddesinin ikinci fıkrasında tarafların, iç hukuklarında öngörülen koşullara uygun olarak, kamu kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve aile içi şiddet danışmanlarının, Sözleşme uyarınca belirlenen suçlara ilişkin soruşturma ve adli takibatın yapılması sırasında mağdurun isteği üzerine, mağdura yardım ve destek vermesi olanağını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır. Anılan Sözleşme'de sözleşmeye taraf Devletlere “mağdurun isteği üzerine” soruşturma ve adli takibatın yapılması sırasında mağdura destek ve yardım edilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 9. maddesinde Kanun kapsamında korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması hâlinde 48. madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verileceği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinde, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nde kovuşturma aşamasında mahkemelerin davayı ihbar etmeleri gerektiğine ilişkin hiçbir yükümlülük getirilmemiştir. Esasen 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan şiddet kavramının geniş bir alanı barındırması nedeniyle birçok ceza davası bu kapsama girebileceğinden kanun koyucu bilinçli olarak her davanın ihbar edilmesi zorunluluğunu getirmemiş, Bakanlığın soruşturma aşamasında haberdar olduğu veya kovuşturma aşamasında bir şekilde öğrendiği kamu davalarına ilişkin katılmaya dair takdir hakkını kullanmasını tercih etmiştir. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 46. maddesinde yer alan “Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile

bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.” hükmündeki “herhangi bir şekilde” ibaresi de Kanun'un amacı ve ruhuna uygun bir şekilde kullanılmış, mahkemelerin ihbar yükümlülüğü bulunduğu izlenimini verecek bir ifadeden özellikle kaçınılmıştır.

Öte yandan mahkemelerin 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını davadan haberdar etmemesi durumunda, mağdurların hukuken daha korunmasız hâle geleceklerinden bahsetmekte mümkün değildir. Zira ceza yargılamasında katılanın, Cumhuriyet savcısının yanında bireysel iddia makamını temsil etmesi gözetildiğinde, katılan taraf bulunmasa dahi ceza yargılamasında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ile hukuk kurallarının doğru ve eksiksiz uygulanmasını sağlamak Cumhuriyet savcısının ve mahkemelerin görevidir. Cumhuriyet savcısı, maddi olguların noksansız belirlenmesi ve hukuk normlarının doğru uygulanması için yasanın taraflara ve bu arada katılana sağladığı tüm hakları koruyacak genişlikte yetki ve göreve sahiptir. Bu bağlamda maddi gerçeğin eksik ya da hatalı saptandığı veya mağdur haklarının ihlal edildiği düşüncesinde olan Cumhuriyet savcısının anılan noksanlıkları gidermek için gerekli girişimde bulunma ve CMK'nın 260. maddesine göre kanun yollarına başvuru imkânı bulunmaktadır. Bunun yanında mağdurlar veya kanuni temsilcilerinin kamu davasına katılma ve kendilerini vekilleri aracılığıyla temsil ettirme hakları da mevcuttur. Kaldı ki CMK'nın 234. maddesinin ikinci fıkrasında on sekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malul olan mağdurlar için istem şartı aranmaksızın zorunlu vekil görevlendirileceği belirtilmiş, bu kapsamda bulunmayan mağdurlar için de anılan maddenin birinci fıkrasının b bendinin 5 numaralı alt bendinde vekili bulunmaması hâlinde cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkı bulunduğu düzenlemesi getirilmiştir. O hâlde 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarda Bakanlık kamu davasına katılmadığı takdirde olası hatalı kararlara karşı mağdurlar hukuken korunmasız konuma düşmeyecek, mağdurların hakları hem Cumhuriyet savcısı hem de istem üzerine veya zorunlu olarak atanan vekiller tarafından gözetilecektir.

Tüm bu açıklamalar ışığında 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı kabul edilmelidir.

VI. SONUÇ

6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovuşturma evresinde mahkemesince; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığına 13.12.2019 tarihinde yapılan birinci görüşmede üçte ikiyi aşan oy çokluğuyla karar verilmiştir.